

Vijesti

Broj 128

Šibenik, srijeda 16. V 1945.

Godina III

Izdaje: Odbor Jedinствене
Narodno - Oslobođilačke
Fronte za Okrug Šibenik

Treća godišnjica masovnog strijeljanja na Šubičevcu

22. svibnja 1942. strijeljan je od talijanskog okupatora u Šibeniku Rade Končar sa još 25 drugova iz Splita

Trinaest betonskih stupova ogradnog zida starog športskog igrališta na Šubičevcu, sa kojih ni olujne kiše kroz pune tri godine nisu uspjele oprati ljudsku krv; četiri velika groba na »Raskrižju«, koja šibenska omladina kiti vijencima i cvijećem, i često ih pohada, da se na njima okrijepi muškom snagom — živi su svjedoci mučeništva jedne nepokorene mladosti, prkosnog prezrenja smrti, veličine jedne žrtve za narod i slobodu.

19. svibnja 1942. usidrio se u šibenskoj luci talijanski parobrod »Ammiraglio Viotti«, koji je, kao »crna Marica«, ostao u trajnoj uspomeni hiljadama naših ljudi i žena, staraca i djece, koji su njime nasilno odvođeni iz stotina sela i gradova našeg kraja u fašističke ropstvo, koncentracione logore na Molatu, Ošljaku i Vodicama, i dalje: u talijanski Regno. Toga puta dovela je ta ladja u Šibenik 66 rodoljuba iz Splita, prvoborca Radu Končara i drugove, kojima je imao »suditi« okupatorov Specijalni sud. »Suditi«, velimo, jer je odluka o njihovu umorstvu i robiji bila već donesena od strane njihovih krvnika u Splitu i Zadru. Otpor koji je junacki narod našeg nikada pokorenog Splita pokazao okupatoru; bombe rodoljuba koje su praskale po splitskim ulicama i trgovima u jesen 1941. g., razbjesnile su naredbođavce i zbiere. Splitske su se tamnice i opet napunile stotinama radnika, težaka, studenata. Otpočela je prava hajka na komunističke prvoborce, a naročito na omladinu. Citavih šest mjeseci policijski zbiri muče žrtve u Splitu okrutnošću koja prelazi španjolsku inkviziciju: usijanim im gvožđem pale tijelo, sijeku živo meso, muče gladju i žeđom, željezom i vatrom, volovskom žilom i batinom, konopom. Polumrtve, vraćaju ih iz bolnice na novo mučenje. Sada ih je trebalo do kraja dotući, latinski licemjerno, jednom »sudskom odlukom«, da bi se dalo pečat »pravde« i »zakonitosti« nečuvnome jednom nasilju, unaprijed naredenom i zaključenom jednom umorstvu. Jer, fašistički su zbiri naručili lijesove za svoje žrtve još prije samoga »sudjenja« . . .

Dane 20. i 21. svibnja, kad je izvršeno »sudenje«, Šibenik je proživio u opasnom stanju. Kordoni fašističkih milicionera, policajaca i karabinjera branili su sve prilaze ka sudskoj zgradi. Iz Zadra su dovedene centurije zloglasne fašističke 107. legije, čili su milicioneri preuzeli svu službu u samoj sudskoj zgradi. Žrtve su za čitavo vrijeme »sudenja« bile na usidrenom parobrodu, tako da niti sa svojim braniocima nisu mogle govoriti. Ovima je onemogućeno pregledavanje procesnog materijala.

Žrtve su »sudjene« u tri skupine.

U velikoj porotnoj dvorani izveden je 20. svibnja ujutro pred Specijalni sud sam Rade Končar sa još 10 drugova. Sudskom vijeću je predsjedao divizijski general Maggiore Vergano, a optužbu je zastupao glavom šef tužništva pukovnik Inglese. Postupak je bio sasvim sumaran. Osim torturam iznudjenih »pri-znanja« optuženika, drugih dokaza nije ni bilo. Zato se Inglese poslužio ovom »armaturom«: nakon dovršenoga »dokaznog« postupka, u svome završnom govoru, izvadio je iz džepa jedan papir koji bi sadržavao navodni »dokaz« Končareve krivice, pročitao ga i opet stavio u džep. Fašistički »suci« kvitirali su takve »dokaze« tako da su od 11 optuženika 10 njih osudili na smrt. Jedanaestog optuženika, Davorku Piplović, dijete koje nije imalo ni 15 godina, osudili su na 24 godine robije.

Na smrt su osudjeni: Rade Končar Gecin, mehaničar, Jozo Dumanić, zidar, Života Katunarić, kamenoklesar, Ante Poljičak, drvodjelac, Jozo Kuzmić, te-

žak, Vojko Matošić, student, Milivoj Jelaska, ličilac, Petar Sirišćević, zidar, Ante Krstulović, zidar, i Nikola Trebotić, postolar. Pomilovan je bio sam Krstulović, jer nije imao 18 godina.

Maltretiranje žrtava na samome »sudenju« došlo je do naročitog izražaja pred drugim fašističkim vijećem, koje je »sudilo« istog jutro, u sudskoj dvorani br. 45, skupini od petnaestorice žrtava. Raspravu je vodio potpredsjednik Specijalnog suda, general fašističke milicije Giusfredi, inače inženjer iz Perugije, dok je optužbu zastupao major Villacci. Giusfredi je optuženike vrijeđao, prijetio se braniocima, izrugivao se i pravio nepristojne šale na račun sviju (tako i glede godina jedne starice, koja je bila preslušana kao svjedok). Rasprava je naličila na običnu prozivku optuženika, od kojih neki nisu mogli da slobodno kažu ni jednu samu riječ. Čitav postupak trajao je oko dva sata. Na smrt je osuđeno 11 optuženika (jedan od njih je zatim pomilovan), dok su ostali osuđeni na tešku dugogodišnju robiju.

Na smrt su osuđeni: Jozo Ružić, radnik, Jozo Sirišćević i brat mu Vicko, težaci, Paško Dumanić, radnik, Ignacije Brajević, težak, Duje Žegarac, pomorac, Ante Vrdoljak, strojar, Nikola Purišić, radnik, Nikola Žitko, pomorac, i Fjedor Borozan, trgovac.

Treća skupina — 42 optuženika; među njima neki koji su već prije osuđeni — izvedena je na »sudenje« iste večeri. Rasprava je trajala čitavu noć, te je završena u rano jutro 21. svibnja. Predsjedao je opet general Maggiore Vergano, a optužbu je zastupao zloglasni potporučnik fašističke milicije Centenze, inače sudac. Ni ovo se »sudenje« nije razlikovalo od drugih. Palo je sedam smrtnih osuda, dočim su ostali osuđeni na dugotrajnu robiju.

Na smrt su osuđeni: Ivo Kovačić, poslastičar, Božo Puljas, postolar, Dušan Kažimir, ličilac, Stjepan Polić, šegrt, Karlo Vušković, ličilac, Ante Radica otac, zidar, i Božo Dumanić, brijač.

Svi optuženici držali su se pred fašističkim »sucima« dostojanstveno i hrabro. Nisu ni pitali ni molili kakvu milost ili pravdu od okupatorovih slugu. Pruženu mu molbu za pomilovanje Končar je prvi odbio da potpiše, a Nikola Trebotić je otvoreno kazao da se on i njegovi bore za slobodu svoga naroda.

U rano jutro 22. svibnja bio je petak, oko 5 sati, izvršili su fašistički krvoloci ubijstvo svojih žrtava na športskom igralištu na Šubičevcu. Tu su se skupile sve njihove »gerarchie«: tajnik fascija Alacevič, komesar pri općini Nicoletti, brojni oficiri, sva sila vojske i karabinjera. Htjeli su vidjeti svoje žrtve ponižene, a dočekali su sjajnu manifestaciju gordosti i viteške hrabrosti. Naši su mučenici odbili da im vežu oči crnim povozom, razgaljivali grudi, pozivajući svoje krvnike da im u prsa a ne u leđa pucaju, te su izdahnuli s burnim poklicima slobodi, narodu, Staljinu i narodno-oslobodilačkoj borbi, Crvenoj Armiji i Rusiji, koji su se nadaleko čuli te bili pomiješani sa poklicima protiv fašizma i izdajica. »Osvetit će nas naši drugovi, Pucajte, ali ne ćete dobiti rat!« klicali su prema odredu crnokošuljaca 107. legije, koji je pod zapovjedništvom Piera Politea izvršio strijeljanje, a iz čijih su džepova virile boce. Bili su pijani . . .

Strijeljani su u dva puta, svaki put po 13. Kad su druga trinaestorica vezivana za betonske stupove, ljubili su još toplu krv svojih drugova, koja je poprskala stupove i koju ni okupatorov kreč nije mogao prekriti . . . Ta je krv vapila za osvjetom, i partizanski je metak sama četiri dana kasnije kod Ervenika sraunio sa zemljom zadarskog prefekta Orazija,

POHVALA MARŠALA TITA JEDINICAMA III ARMIIJE

Brzim i energičnim nadiranjem prema gornjem toku rijeke Drave trupe naše III armije presjekle su odstupnicu njemačkim, ustaškim i četničkim bandama i zaokruživši ih na području Gradec-Gustanj-Pliberk-Dravograd, poslile trodnevni žestokih borbi razbile ih i prisilile na kapitulaciju. Ovim su likvidirane posljednje neprijateljske snage koje su pred našim trupama još pružale organizovani otpor.

Zarobljeno je preko 20.000 ustaša, među njima veliki broj poznatih zlikovaca. Sa ustašama zarobljen je i veći broj četnika. Osim toga prisiljeni su na kapitulaciju posljednji ostaci njemačke balkanske grupacije feldmaršala Lera i zarobljeno preko 10.000 Nijemaca. U borbama poginulo je više od 5.000 neprijateljskih vojnika i oficira i oslobođeno oko 8.000 građanskih lica, koja su ustaške bande silom odvele sa sobom.

Zaplijenjene su ogromne količine oružja i ratnog materijala. —

Trupe III armije za posljednjih 15 dana zarobile su oko 100.000 neprijateljskih vojnika i oficira.

Za ove izvojevane pobjede kao i za brzo, uspješno i potpuno izvršenje postavljenog zadatka pohvaljujem hrabre borce naše III armije pod komandom general-lajtnanta Koste Nadjaja, pukovnika Branka Petričevića i pukovnika Vukašina Subotića.

Izražavam svoju zahvalnost svima borcima i rukovodiocima jedinica koje su izvojevale ovu pobjedu i uspješno izvršile postavljeni im zadatak.

Neka je slava palim junacima za oslobođenje naše domovine!

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

15. maja 1945, Beograd.

Vrhovni komandant maršal Jugoslavije J. B. Tito

Iz izvještaja generalštaba Jugoslavenske armije

Beograd, 16. maja. — Brzim i energičnim nadiranjem prema gornjem toku Drave, naše trupe presjekle su odstupnicu ostacima njemačkih i ustaško-četničkih bandi i zaokruživši ih sa područja Gradec-Gustanj-Pliberk-Dravograd poslile trodnevni žestokih borbi razbile ih i prisilile na kapitulaciju. Ovim su likvidirane posljednje neprijateljske snage koje su pred našim trupama još pružale organizovani otpor.

Osim toga nastavljeno je razoružavanje neprijateljskih ostataka na drugim područjima i zarobljeno preko 15.000 neprijateljskih vojnika i oficira, među kojima dva generala.

Pored velikih količina oružja i ratnog materijala zaplijenjeno je preko 1.000 motornih vozila i 20 tenkova.

Izmjena brojavanja između maršala Staljina i maršala Jugoslavije Tita

Maršalu Jugoslavije Josipu Broz-Titu predsjedniku ministarskog savjeta i ministru narodne obrane.

»U ime cijelog sovjetskog naroda čestitam bratskim narodima Jugoslavije povodom potpunog i krajnjeg uništenja hitlerovske Njemačke. U isto vrijeme srdačno čestitam Vama, i narodima Jugoslavije pobjedu nad njemačkim imperijalizmom sa kojim su povele borbu jugoslavenske naoružane snage i sav jugoslavenski narod pokazavši sjajne primjere hrabrosti i junaštva.«

JOSIP STALJIN

Vrhovnom komandantu maršalu Sovjetskog Saveza Staljinu!

»U ovom najveličanstvenijem trenutku pobjede nad hitlerovskom Njemačkom narod Jugoslavije upućuju tople pozdrave i izražavaju duboku i bratsku blagodarnost Crvenoj armiji i narodima Sovjetskog Saveza za sve one ogromne žrtve i napore koje su učinili za spas i bolju budućnost čitavog čovječanstva.«

9. maja 1945. Beograd.

Maršal Jugoslavije J. B. Tito.

koji je lično prisustvovao »sudenju« Končara i drugova.

Pred takvim prizorom junaštva, fašistički su »gerarchi« sa svojim zbirima pobjegli sa stratišta pokisnuli i potuljeni. Ubijeni pobijedili su svoje krvnike, a pravedna plata za to krvavo djelo nije izostala. Iz krvi tih mučenika izrasla je naša sloboda.

Kao sjajna sunčana zraka prešli su Rade Končar i drugovi preko šibenskog neba, da ohrabre sve potišteno i poniženo, da novu snagu dadu svemu borbome, prkosnom i nepokorenome među nama.

Neka im je vječna slava i trajna uspomena!

KRATKE VIJESTI

Glasoviti naučenjak Nikolaj Sevastijanovič Deržavin boravi u Beogradu, gdje je predmet bratske pažnje i poštovanja svih naroda Jugoslavije.

U pratnji predsjednika vlade demokratske federativne Jugoslavije maršala Tita Nikolaj Deržavin posjetio je 14. ovog mjeseca grob neznanog junaka na Avali. Velika masa svijeta priredila je tom prigodom maršalu Titu i naučenjaku bratskog Sovjetskog Saveza spontane manifestacije.

U Pragu je 13. ovog mjeseca vrlo svečano proslavljen dan oslobođenja. Sav grad bio je u cvijeću i u moru čehoslovačkih i savezničkih zastava. Stotine tisuća Pražana manifestiralo je gradom Čehoslovačkoj, Crvenoj armiji oslobođiteljici, predsjedniku Benešu, maršalu Staljinu i bratstvu slavenskih naroda.

Beograd, 16. maja. — Tass javlja iz Atine: 15. maja će vojni sud razmatrati proces lajtnanta grčke žandarmerija Venecanopulosa koji se okrivljuje da je u februaru 1943. god. tj. za vrijeme hitlerovske okupacije »dezertirao« sa svog položaja načelnika žandarmerijskog kvarta.

List »Elefteri Elada« objavljuje tekst izjave londonskog radija od 8. augusta 1943. godine u vezi sa postupkom ovoga lajtnanta. Izjava je bila završena ovim riječima: »Svi oficiri policije i žandarmerije moraju da slijede primjer junačkog i poštenog lajtnanta Venecanopulosa, koji se odrekao da služi okupatoru i koji se priključio partizanima zajedno sa svojim ljudima i oružjem.«

List izjavljuje da će sudjenje Venecanopulosu biti skandal za cijelu zemlju i da su samo hitlerovci mogli da smatraju sabotažu okupatoru kao dezerterstvo

Beograd, 16. maja. — Tass javlja iz Atine:

Radnici duhanskih fabrika u Pireju i Solunu 11. maja stupili su u štrajk. Pojedine fabrike grada Volosa priključile su se štrajkašima. Štrajkaši traže povišicu plaća u vezi sa skupoćom koja je u porastu. Stupili su u štrajk šoferi u reonu Volosa. U Ateni nedjelju dana traje štrajk namještenika po bioskopima.

Rezultati naknadnog glasanja francuskih općinskih izbora potvrđuju, opće uzevši, uspjeh antifašističkih lista i lista otpora. Preokret k ljevici isto je tako očevidan kao i 29. aprila.

Komunistički uspjeh naročito je značajan u pariškim predgrađjima. Od 80 općina u Senskom departmanu umjerene stranke zadržale su većinu u svega 3 ili 4. Općine Vensena i Sent Mandeja koje su bile konzervativne dugo godina, postaju socijalističke ili komunističke.

Prva Okružna konferencija JNOF-e

Dirljiva manifestacija bratstva Hrvata i Srba našeg Okruga

Šibenik, 13. V. — Više od 350 delegata i delegatkinja iz svih 5 kotareva prisustvovalo je danas prvoj Okružnoj konferenciji JNOF-e, održanoj u Narodnom kazalištu.

Na bini koja je bila iskićena nacionalnim zastavama i slikom maršala Tita zauzeli su mjesta članovi Izvršnog Odbora Fronte za Okrug Šibenik i Knin. Predsjednik Okružne Fronte Anton Antić otvorio je konferenciju, pozdravivši prisutne delegate i naglasivši važnost konferencije političkih rukovodilaca našeg Okruga, i potrebu da se Izvršni odbor reorganizira, odnosno formira jedan zajednički Izvršni Odbor i plenum.

Dosadašnji tajnik JNOF-e za Okrug Šibenik drug Nikola Špirić podnio je iscrpan politički referat u kojem je podvukao upornu borbu naših naroda za slobodu protiv fašizma. On je naročito istaknuo da su naši narodi, u najtežim trenucima domovinskog rata, kad su Švabe bili na vrhuncu svoje moći, vjerovali u pobjedu našeg naroda koja su se borili.

Iako smo pobijedili na vojničkom i političkom polju, iako smo stvorili nerazlučivo bratstvo naših naroda ne moramo se opijati pobjedom, jer pred nama još stoje zamašni zadaci. Neprijatelji našeg pokreta i našeg naroda nisu svi uništeni. Premda reakcija, ona domaća i strana, svakim časom gubi svoje pozicije, nije ima još i ona djeluje i na našem Okrugu. Mi se moramo protiv toga fašističkog zla boriti dok ga potpuno ne uništimo.

Govoreći o ratnim špekulantima i suradnicima okupatora drug Špirić kaže da su oni digli glavu i da se pozivaju na to da su materijalno pomagali partizane. Medjutim oni su s druge strane aktivnom suradnjom sa okupatorom, upisivanjem okupatorovih ratnih zajmova skrivili da je naša privreda uništena i da je mnogo više našeg naroda nastradalo nego bi to bilo. — U izgradnji narodne vlasti, kaže drug Špirić, mi se oslanjamo na široke narodne slojeve, na sve one poštene rodoljube koji hoće i žele doprinijeti svoj udio u izgradnji naše nove domovine Federalne Hrvatske u Federativnoj Jugoslaviji. Mi smo bez akademija i oficira stvorili vojsku kojoj se danas divi čitav slobodoljubivi svijet, našu Jugoslavensku armiju. Mi smo u tome uspješni, mi ćemo i u izgrađnji narodne vlasti uspijeti uz punu podršku naroda. Sve zdrave snage našeg naroda treba da se čvrsto zbiju u neprobojnu frontu i da odlučno prionu obnovi zemlje i čuvanju stečenih tekovina. Bratstvo i jedinstvo hrvatskog i srpskog naroda prokušano je u nadljudskoj borbi domovinskog rata i treba da ostane naša najsvetija dužnost da te tekovine čuvamo uzgajamo i proširujemo.

Konac referata druga Špirića pozdravljen je oduševljenim aplaudom i klicanjem.

U diskusiji po referatu sudjelovali su razni delegati iz svih 5 kotareva. Delegati iz Bukovice, Kninske i Drniške krajine govorili su o evoluciji koja nastaje kod Srba ovih krajeva koji su bili dugo godina pod četničkom i ustaškom čizmom. Unatoč ostataka reakcije narod Kninske krajine sve više dolazi do uvjerenja da je narodno-oslobodilačka vlast njegova vlast i da ona radi u interesu naroda.

Delegati kotareva Šibenik i Vodice govorili su o nerazumljivom držanju izvjesnih svećenika, koji nastoje unášati nespokojstvo u redove naroda. S druge strane govoreno je kako sve narodne snage treba da se zbiju i da porade na obnovi i izgradnji napućene domovine. Isto tako delegati su naglasili potrebu da se još jače poradi na jedinstvu sela i grada, te da se selima dade mogućnost izdizanja na svim područjima.

Iz diskusija također proističe da je narod našeg Okruga, hrvatski i srpski čvrsto riješen da dade punu podršku narodnoj vlasti u vršenju njezine dužnosti.

U diskusiji uzeli su nadalje učešća tajnik Okružnog NOO-a drug Leko i ponovo Špirić, koji je kazao: »Bratstvo i jedinstvo hrvatskog i srpskog naroda omogućilo je da stvorimo slobodnu domovinu, ono nam je omogućilo da pobijedimo sve neprijatelje, ono će nam omogućiti da obnovimo i izgradimo našu zemlju.« Ove riječi druga Špirića izazvale su oduševljene manifestacije bratstvu i jedinstvu naših naroda.

Drug Leko je zatim podnio vrlo zanimljiv referat: »JNOF u obnovi zemlje«.

On je naglasio da je dužnost Fronte i njezinih aktivista da u radu na obnovi zemlje uzmu aktivnog učešća. Isto tako drug Leko je naglasio da valja uklanjati ono što priječi punu suradnju između NOO-a i Fronte. Naprotiv treba da u svim

pitanjima i narodna vlast i politička organizacija uzmu punog učešća.

— Ako mi ne obnovimo naš saobraćaj i našu industriju mi ćemo uvijek tapkati u bijedi —.

Drug Leko ukazuje na nekoliko konkretnih primjera na našem Okrugu gdje je učešće Fronte (rudnik Siverić) imalo velikog uspjeha, i na one primjere (gradnja pruge Knin—Strmica) gdje Fronta nije uzela aktivnog učešća i gdje su postignuti loši rezultati. On kaže da bi Fronta trebala također aktivno suradivati prilikom podjele hrane.

Po ovim pitanjima razvila se živa diskusija.

U nastavku konferencije poslije podne govorili su mnogi delegati osobito po pitanjima aktiviziranja svih narodnih slojeva u vezi obnove zemlje. Kapetan Mile Štrbac govorio je o trgovini na kotaru Kistanje, pa kaže da ona nije zadovoljila, a tome je mnogo kriva i sama Fronta koja se po tom pitanju nije dovoljno zauzela.

Drug Dinko Foretić naglasio je potrebu da se posveti veća pažnja prosvjeti radnika i seljaka, zadrugarstvu, seljačkoj privredi i t. d. — U svim ovim pitanjima, kaže drug Foretić, potrebna je narodnoj vlasti puna podrška Fronte —. On kaže da je vrijeme stare Jugoslavije na našem Okrugu bilo 220 učitelja, dočim ih danas imade samo 190, a od 90 osnovnih škola danas na našem Okrugu imademo 162 škole i velik broj alfabetičkih tečajeva.

Burno je bio pozdravljen delegat kotara Kistanje stari Ilija koji je kazao, — Mi nemamo traktora, volova, ni dovoljno sprege, ali ipak uzorali smo našu šturu bukovičku zemlju. Imam 4 sina u borbi i davao sam, davali smo sve što smo imali našoj vojsci, mi ćemo i danas dati ako to treba. No, potrebno je da se bar stariji vrate kući, radi obnove naše zemlje. Svakako neko ostanu i na čukama naših granica, neka čuvaju krvlju stečeno da se ne dogodi da neprijatelj udje u pustu zemlju. . . Svi mi ovdje smo braća i sestre, Hrvati i Srbi, i to bratstvo mi ćemo braniti i čuvati od svakoga. Dosta je bilo razdora i krvi među nama —.

Još su govorili neki delegati pa je diskusija završena i prešlo se na treću tačku dnevnog reda. Dana je razrješnica starom Odboru i zaključeno je da dosadašnja dva Okružna Odbora Fronte izaberu jedno političko rukovodstvo koje će predstavljati Okrug Šibenik.

Izborna komisija sastavljena od po jednog delegata iz svakog kotara i iz Šibenika predložila je Izvršni odbor Okružne Fronte.

U Izvršni Odbor Okružne JNOF-e izabrani su: Krvavica Marko predsjednik iz Knina, potpredsjednici Ostoja Bezbradica iz Kistanja, dr. Vice Iljadica iz Šibenika tajnik kapetan Jere Belamarić iz Šibenika. U Izvršni odbor ušla su po dva delegata iz svakog kotara i iz grada Šibenika.

U plenum Fronte izabrani su proporcionalno delegati iz svih kotareva na Okrug. Ukupno 60 članova.

Novi predsjednik drug Marko Krvavica zahvaljuje se na povjerenju dužnosti i poziva sve prisutne rukovodioce Fronte da predano rade na korist naroda. On će sa svoje strane uložiti sve svoje sposobnosti za što plodonosniji rad Fronte.

Srdačno pozdravljen novi tajnik drug Jere Belamarić odaje priznanje starom Odboru Fronte.

— Mi smo se prihvatili teške dužnosti, jer naš rad se ne odnosi samo na konferencije, nego on zadiru u sva pitanja našeg života. I ja mogu konstantirati da većina svećenstva nije odgovorila svojoj narodnoj dužnosti. Naša je vlast velikodušna i ona poručuje tim ljudima da neka se okane protunarodnog rada i neka i njihove snage uklope u Frontu za bolji i sretniji život našeg naroda i domovine. Mi moramo krenuti onim ispravnim putem za koji su hiljade najboljih sinova naših naroda položili svoje živote, putem učvršćenja bratstva i očuvanja tekovina naše borbe. Dužnost je delegata Fronte da sutra kad se vrate svojim kućama tumače narodu ono što su ovdje čuli i da im pravilno protumače mjere koje narodna vlast poduzima u vezi sa vraćanjem cijena na stanje iz 1939. Narod koji je u borbi toliko žrtvovao i dao znat će i ovu mjeru narodnih vlasti potpomoći, jer time doprinosi jačanju i obnovi naše privrede, od čega će opet najveću korist crpiti sam narod.«

Član novoizabranog Izvršnog Odbora Fronte drug Mijo Blaće pozdravlja konferenciju i obećaje u ime Jedinstvenih Sindikata radnika i namještenika da će radnička klasa dati sve za obnovu svoje zemlje i za

Pionirski dani

Govor predsjednika Nazora našim najmladima

Pioniri grada Šibenika i okolnih sela šibenskog kotara slavili su u subotu i nedjelju 3 i 4 svibnja svoje svečane dane.

U subotu ujutro pioniri su posjetili grobove palih boraca, na koje su potožili vijence i održali dirljive govore. Diletantska grupa pionira otpjevala je nad grobovima palih boraca tužaljke.

Poslije podne u 3 sata pioniri su posjetili ranjenike u Vojnoj bolnici i odnijeli im bogate darove. Pionirka Miljković održala je ranjenicima kraći govor, na što joj se zahvalio u ime ranjenih boraca komesar kirurškog odjeljenja. Zatim su pioniri posjetili civilnu bolnicu, gdje su također darovali poklonima mnoge bolesnike.

Uvečer je priredjena svečana iluminacija grada.

U nedjelju ujutro uz sudjelovanje gradske glazbe održan je prvi miting pionira u oslobođenom Šibeniku. Pod nacionalnim zastavama pioniri su bili postrojani u odrede, a na svečano iskićenoj tribini održani su govori. Miting je otvorio pionir Ivo Blaće, načelnik gl. štaba odreda za grad Šibenik. Istaknuo je žrtve i napore boraca koji su omogućili da se pioniri danas sakupe na svoj I miting u slobodnom Šibeniku. Zatim je drug Blaće pročitao zakletvu pionira, koju su svi pioniri zajedno s njime ponavljali.

Drugarica Nakić Tina, član Gradskog odbora USAOH-a istaknula je dužnosti pionira ne podizanju naše poružene domovine i pročitala imena pionira, koje su se najviše istakli u radu. Udarnici — pioniri *Tambača Senka, Krnčević Ante, Dorbić Nada, Klarić Hosana, Blaće Ivo, Čala Josip, Mrkota Veljko, Zaninović Šime, Zonja Marija, Radečić Vojin, Ercegović Ivo, Šižgorec Igor, Višić Paško, Colak Radoslav, Jakovljević Vilma, Vidović Marija, Grubišić Ivo, Šarić Stojan, Batinica Stojan, Pamuković Josip, Kukolj Branko* — 21 pionir — udarnik postrojili su se zatim pred tribinom. Drug Šižgorec Igor zahvalio se u ime odlikovanih pionira-udarnika, naglasivši da će pioniri i dalje marljivo raditi i ispunjavati postavljene zadatke. Ispred Gradskog odbora JNOF-e održao je pionirima govor tajnik Fronte drug Branko Karadžole. »Sretan sam, drugovi pioniri, što sam mogao da vas pozdravim. Vi najmladji treba da s istim elanom gradite našu zemlju kao i vaši stariji drugovi, za bolji život svih nas. Ako vi budete radili ovo, na što ste se danas ovdje zakletli, t. j. da učite, da slušate svoje učitelje, svoje roditelje i svoje starije rukovodioce, da volite svoju domovinu, da čuvate bratstvo i jedinstvo naših naroda, onda možete smjelo i ponosno reći da ste izvršili svoj dug prema narodu i domovini, da ste ispunili, svoje dužnosti i obaveze — da ste izvršili svoju zakletvu. Tađa ćete moći a punim pravom i ponosno kazati: »Mi smo Titovi pioniri.«

Ima zlih ljudi neprijatelja naše borbe, naših naroča i naše krvlju stečene slobode. U svojoj protunarodnoj raboti oni su se bacili upravo na vas najmlade, kako bi vas iskoristili u borbi protiv tekovina krvave i teške četirigodišnje borbe koju su vodili naši narodi. Vi ste im već kazali, a kažite im još jedanput, kad ste ovdje svi skupa, neka vas dobro čuju i neka upamte: »Mi ne ćemo biti ničije oružje u borbi protiv onoga, za što je proliveno more krvi naše braće, sestara i očeva. Mi smo Titovi pioniri i slušati ćemo i činiti samo ono što nam naredi naš drug Tito i nitko više.« Neka ovaj vaš miting bude prekretnica u vašem radu i neka vam on dade poštredka u što bržem prilazanju i rješavanju postavljenih zadataka.« (Usklici pionira: hoćemo, hoćemo . . .)

Drug Jere Belamarić, tajnik Gradskog NOO-a Šibenik pozdravio je pionire govorom, u kojem je pored ostalog rekao: »U općem narodnom slavlju što se javlja poslije velikih vojničkih uspjeha i vi, drugovi pioniri, uzeli ste sa punim pravom učešća. A posebno danas došao je vaš pionirski dan, dan smotre vaših snaga. I vaš doprinos vidimo u tome što se danas naša vojska na-

lazi na našim nacionalnim granicama na Soči, i vaš udio je na učvršćivanju naše vlasti, a vaš kamen je uklesan u našu zajedničku zgradu u D.F. Jugoslaviju. Vaše zasluge je sa ponosom isticao i hvalio drug Tito u razgovoru sa pionirima Sovjetskog Saveza. — Vi ste se ovdje postrojili u svoje jedinice, ali ne da bi se odgajali u vojničkom duhu, već da mobilizirate svoje snage za takmičenje u školi, u kući . . . Čvrsto se nadamo da ćete biti dostojni svojih otaca i svoje braće . . .«

Poslije govora drugarice Kronja Dore pozdravio je pionire u ime Jugoslavenske armije i mornarice drug Vulin, komandant Srednjeg Jadrana i počasni član glavnog štaba pionira. On je u svome govoru istaknuo zasluge pionira na frontu i u pozadini u ovome velikom domovinskom ratu.

Na kraju je pionir Blaće predao riječ velikom našem pjesniku i predsjedniku ZAVNOH-a *Vladimiru Nazoru*, koji je oduševljeno pozdravljen od pionira i svih prisutnih, održao slijedeći govor:

»Mi smo se danas skupili na Poljani, lijepoj, velikoj, sa crkvom u sredini, sa lijepim zgradama i perivojem. Baš danas, sada, ova poljana je još ljepša, ona je procvjetala. Ali što je to bilo? Ova poljana se pretvorila u pravo cvijeće, u puno lijepoga maloga cvijeća, što ste ga vi žene odgojile na svojim rukama. Tu su zdravi i ponosni. Veliki je to dan ne samo za sve pionire, nego i za sve vas. Jedanput se djeci davale lutke pa makar i od krpa, i davali su se konjići pa makar metla da se na njoj jaši. Danas nema toga. I najmladji pioniri su se naučili gledati ispravno na svijet. Gledajte pionire kako gledaju sa divljenjem Titove borbe! I oni bi htjeli biti Titovi borci. A oni to i jesu. Vi se osjećate ponosni, jer imate znakove, jer ste dokazali da ste bistri, da ste hitri, da znate voliti svoj narod i da ćete znati zemlju preporoditi. Vi očevi, majke, budite mirni i kad dođe starost, jer vas ova djeca vole, ta djeca su se rodila u ognju, u vatri, u ratu, ova djeca će vas znati cijeniti i brigati se za vas. Partizanski pokret vam je dao ne samo političku slobodu, već i slobodu zdravog mišljenja. On vam je dao velika prava, al zato mi sada na pionirima vidimo snagu, sreću, račost . . . Danas su se već pioniri naučili živjeti i misliti slobodno. Zato je ova procvjetala poljana važna i lijepa i nema više pogibelji da nam se dogodi ono što nam se dogodilo. Sada je tu jedna snaga koja je iz malih nogu naučila voliti svoj narod i svoju domovinu FDJ. Zato smo mi sada sigurni sa njima. U vašim vrtovima vi sadite cvijeće, blitvu itd., ali vama hvala za ovo cvijeće, za ove stabljike, koje će izrasti u velika stabla, jaka i silna, u kojima će pjevati ptice i zujati pčele, a bit će mnogo, meoa . . . Vi ste već pokazali kako znate biti udarnici i vi već znadete kakvu korist imate da dacet. Zadovoljan sam što sam vas vidio, jer znam da ćete izvršiti ono u što se nadate i vi i mi. Zato vas pozdravljam sa vjerom u vas. Zdravo!« (Dugotrajni pljesak). Sa mitinga su poslani pozdravni brzojavi maršalu Titu, Narodnoj vladi Hrvatske i I kongresu USAOH-a. Miting je završen himnom »Hej Slaveni«, koju je odsvirala gradska glazba.

U tri sata poslije podne održan je pionirski slet u Mandalini.

Uveče je u Narodnom kazalištu održana svečana akademija.

Kroz oba dana bila je otvorena pionirska izložba. Pioniri su izložili svoje uspjele školske crteže, zione novine, ručne izradbe u glini, ponajviše tenkove, i ostale dječje igračke. Izložene su bile i fotografije sa pobje sjeta djece ranjenim borcima, kao i snimke koje prikazuju život djece u Dječjem domu u Zlarinu. Na vidljivom i počasnom mjestu dvorane isticale su se fotografije palih omladinaca i omladinki, 12 lijepih i svijetlih fotografija, a ispod njihovih imena stajao je natpis: ONI SU PALI, A MI ĆEMO NASTAVITI NJIHOVA DJELA.

Sindikalna aktivnost

Od formiranja Sindikalne organizacije u Šibeniku osnovano je do danas 5 sindikalnih podružnica i to: poštansko-telegraf-ska, metalska, grafičarska, zdravstvena i prosvjetna.

Sada se pristupa organiziranju radnika i namještenika na cijelom Okrugu. Kroz ovaj mjesec bit će formirane sve podružnice uključivši i mjesno sindikalno vijeće za grad Šibenik.

očuvanje stečenih tekovina. On pozivlje sve ispravne rodoljube da se mobilizuju i da udarnički prionu obnovi razrušene zemlje.

Na kraju su upućeni pozdravni brzojavi maršalu Titu, vlači Federalne Hrvatske, Zemaljskom Odboru JNOF-e Hrvatske i Oblasnom Odboru JNOF-e za Dalmaciju.

Ova prva konferencija JNOF-e za Okrug Šibenik bila je dirljiva manifestacija brat-ske sloge Hrvata i Srba, ona je bila siguran putokaz i čvrsta odlučnost naroda da sve svoje sile ustremi očuvanju tekovina naše borbe u daljnjoj izgradnji naše narodne vlasti.

PROSLAVA DANA POBJEDE

Šibenski Okrug je na veličanstven način proslavio dan Pobjede. Zvona sa crkava, vatrometi i pucanje iz pušaka i topova najavljujivali su našem napaćenom narodu pobjedonosni završetak rata protiv zla i ropstva. Narod je kitio svoje kuće narodnim zastavama, tapetima i zelenilom, oblačio se u svečane narodne nošnje i oduševljeno manifestirao pobjednicima, Crvenoj armiji, Jugoslavenskoj armiji i mornarici i junačkim savezničkim vojskama. U povorkama koje su spontano proizašle narod je nosio transparente na kojima su bili natpisi puni oduševljenja i radosti i čvrste odlučnosti da se sve snage stave u službu obnove napaćene i opustošene domovine i očuvanja tekovina stečenih u ovoj najkrvavijem razdoblju historije naših naroda.

Na brdima su paljene vatre, a na tišuci baklji dočaravalo je divnu sliku naših sela i gradova. Održani su mitinzi na kojima su govornici oživljavali najteže časove naše domovinske borbe, naše žrtve i stradanja, naše uspjehe i pobjede. Dugo se klicalo našem velikom i omiljenom maršalu Titu, tvorcu nove Jugoslavije i pobjedniku domovinskog rata, Jugoslavenskoj armiji, Federativnoj Jugoslaviji, Federalnoj Hrvatskoj, AVNOJ-u i ZAVNOH-u, bratstvu naših naroda, solidarnosti Slavena, Crvenoj armiji oslobođiteljici, maršalu Staljinu, bratskim narodima Sovjetskog Saveza, Engleskoj i Americi.

Sutradan poslije proslave Pobjede održane su po crkvama mise zahvalnice, kojima su prisustvovali predstavnici narodnih i vojnih vlasti, masovnih organizacija i građanstvo. U Šibeniku su crkvenim funkcijama prisustvovali članovi Narodne vlade Federalne Hrvatske na čelu sa potpredsjednicima Franjom Gažijem, dr. Radom Pribičevićem, ministrom Duškom Brkićem i drugima. U katoličkoj crkvi obred je vršio šibenski biskup dr. Jerolim Mileta. U pravoslavnoj crkvi blagodarjenje je odslužio zamjenik episkopa dalmatinskog pop Milan Macura, koji je nakon blagodarjenja održao slovo evocirajući tešku borbu naših naroda protiv okupatora i njihovih slugu. Naglasio je velike žrtve koje su podnijeli naši narodi i pobjedu koju su postigli pod mudrim vodstvom našeg velikog Tita. Svoj govor pop Macura završio je poklikom: Neka je slava palim borcima za slobodu naših naroda!

Otvorenje stručne produžne škole

Na svečan način otvorena je stručna produžna škola u Šibeniku. Otvorenju škole prisustvovali su rukovodioci škole, djaci, te predstavnici narodne vlasti i poslodavaca.

Prilikom svečanog otvorenja govorio je predsjednik Okružnog NOO-a Šibenik Pere Škarica, koji je toplim riječima pozdravio prisutne djake — šegrtke razloživši im važnost škole kao i njihove osnovne dužnosti da se osposobe da bi zemlja čim prije bila obnovljena.

U ime obrtnika govorio je drug Jakov Stegić. Poslije njega uzeo je riječ predstavnik Okružnog Sekretarijata jedinstvenih sindikata Mijo Blaće, zatim Uroš Novak i rukovodilac škole Andrija Dvornik. Svi oni isticali su važnost nastave u ovoj stručnoj školi i pozvali djake da marljivo uče i rade kako bi bili korisni sebi i svojem narodu.

Zadrugarstvo

Nabavljачko — prodajna zadruga radnika i namještenika u Šibeniku razvila je u zadnje vrijeme uspješan rad stupivši u vezu sa raznim zadrugama na okrugu kao i sa nabavljачko — prodajnom zadrugom u Drvaru u svrhu izmjene dobara. U kratko vrijeme svog postojanja broj članova zadruga povećao se od 1500 na 3000 zadrugara.

Na kotaru Kistanje, u Gjevrskama, Kistanjima, Skradinu, Nuniću i Bratiškovcima, osnovano je 5 prodajno-nabavljачkih zadruga, koje su već otpočele aktivnim radom. Narod je sa oduševljenjem pozdravio otvaranje ovih zadruga i gotovo se sav narod učlanio u njih. U Kistanjima je za vrijeme bivše Jugoslavije postojala zadruga, ali narod je imao malo koristi od nje, jer ona je pod firmom, zajedničkim interesima, radila ustvari za račun pojedinca, a na štetu zadrugara i samog naroda.

Zahvala ranjenih i bolesnih boraca učesnicima zadržnog kursa

Vojna bolnica u Šibeniku uputila je učesnicima zadržnog kursa Okružnog NOO-a Šibenik zahvalu na daru što su ga kursisti predali našim ranjenicima.

U pismu se pored ostaloga kaže: U ime svih ranjenih i bolesnih boraca najsrdačnije zahvaljujemo svim učesnicima zadržnog kursa na plemenitoj gesti kojom su pokazali da znadu cijeliti žrtve podnesene za slobodu naše napaćene zemlje.

Žene i omladina Birnja, Vrpolja, Dubrave, Lozovca, Kruševa i Zablaca posjetili su ranjene borce i darovali ih bogatim poklonima. Ranjenici su oduševljeni plemenitošću naroda i ovim putem se zahvaljuju na darovima.

Prosvjeta na šibenskom kotaru

Premda je narod kotara Šibenik mnogo stradao uslijed okupatorovih uništavanja i premda ekonomski slabo živi težnje za kulturno-prosvjetnim izdizanjem manifestiraju se na svakom koraku. Narod na svoju inicijativu i inicijativom narodnih vlasti otvara Domove kulture, čitaonice, škole i tečajevе. Tako danas na našem kotaru imamo 26 analfabetskih tečajeva koje polazi preko 600 nepismenjaka. Polaznici su uglavnom omladinci i žene koji u savladivanju materijala pokazuju veliki uspjeh. Tokom ovoga mjeseca bit će otvoreni tečajevi i u onim mjestima gdje još nisu postojali. U Gorišu i u Birnju otvorene su škole koje u tim selima nikada prije nisu postojale.

Uopće u svim mjestima Šibenskog kotara narod pokazuje velika stremljenja kulturno-prosvjetnom izdizanju.

Omladina Prvić-Sepurine završila je poljske radove na poljima obitelji koje se nalaze u zbjegu. Osim toga omladina uzima aktivnog učesća na zdravstvenom polju, te je očistila sve ulice i javne zgrade u mjestu. Kulturno-prosvjetni rad je također uspješna. Među omladinom najviše se ističe svojim radom omladinka NEDA FRANIĆ koja sakuplja ljekovito bilje za naše ranjene borce i u tome postiže velike uspjehe.

Zdravstvo na kotaru Vodice

Na kotaru Voćice održavaju se redoviti zdravstveni sastanci na kojima narod uzima stvarnog učesća. Zdravstvena predavanja, dani čistoće posvuda su odlično uspjeli. Sprečavanje zaraznih bolesti također je uspješno zahvaljujući narodnoj svijesti. Za raskuživanje narodu kotara stoji na raspolaganje 30 partizanskih buradi i 11 ambulanti. U Vodicama je nedavno proradila kotarska zdravstvena stanica koja raspolaže sa 8 bolesničkih kreveta. U građnji se nalazi prvo javno kupatilo koje će biti priključeno kotarskoj zdravstvenoj stanici. Kroz mjesec dana u ambulantom na kotaru izvršeno je 1.028 besplatnih liječničkih pregleda, a sakupljeno je 600 kg raznog ljekovitog bilja.

Dvije ugodne večeri

Pjevački zbor kazališta Narodnog oslobođenja u Splitu na svom proputovanju za Istru zadržao se je u četvrtak u Šibeniku, gdje je u Narodnom kazalištu održao vrlo uspješnu priredbu. Program se sastojao uglavnom od istih pjesama sa kojima se ovaj odlični zbor predstavio prvi put u našem gradu na zadnjoj večeri Tjedna kulture. Odlična uvježbanost zbora došla je ovoga puta do jačeg izražaja kao viđan rezultat marljivog i savjesnog rada ekipe. Splitski pjevači i pjevačice nagradjeni su poslije svake tačke dugotrajnim i zasluženim pljeskom.

Na prvom koncertu Muzičke škole u Šibeniku održanom u Narodnom kazalištu u petak 11. svibnja imali smo prilike slušati kompozicije Mozarta, Schuberta, Saint-Saensa, Poppera, Tajčevića, Wieniawskoga, Gounoda i Dvoraka. Stefan Vig na violini, P. Orsini na čelu, H. Straus na violi, E. Kunej, M. Lunzer i S. Vrinjanin na klaviru, pokazali su veliki smisao za reprodukciju muzičke umjetnosti. Zdravka Huegel svojim odličnim sopranom otpjevala je dvije arije iz poznatih opera Mozarta i Gounoda, pobravši buran aplauz. Nadamo se da će Muzička škola nastaviti i dalje priredjivanjem ovako uspjelih koncerata upoznavajući građanstvo sa ljepotama muzičke umjetnosti, koja mu nikad prije nije bila pristupačna.

Vraćanje na cijene od 1939. godine

Važne mjere za oživljenje naše privrede

U svrhu normalizacije privrede Okružni NOO Šibenik odjel trgovine i opskrbe izdao je proglas kojim se poništavaju sve cijene od sada na snazi, time, da se cijene trgovačkim, zemaljskim i drugim artiklima imaju zaračunavati po cijenama koje su bile na snazi augusta 1939. godine. U izvjesnim opravdanim slučajevima dozvoljava se povišenje cijena za 30 posto.

Ovom naredbom narodna vlast pristupa jednom od važnih zadataka u cilju da se naša privreda, koja je teško stradala u ratu, obnovi i da se stabilizuje naš ekonomski život. Zamjena okupacionog novca za dinar federativne Jugoslavije, koja će se uskoro kod nas izvršiti također je jedna od tih važnih mjera obnove naše privredne djelatnosti.

Dužnost je stoga svih rodoljuba i čitavog naroda da poštuju ova naređenja narodne vlasti. Patriotskom svijesću i jednodušnim odredjivanjem cijena svim predmetima, onim trgovačkim, zanatskim, industrijskim i zemaljskim proizvodima narod će sa svoje strane doprinijeti svoj udio zajedničkoj obnovi i izgradnji naše opustošene zemlje. Svakom nepoštivanje ovih naređenja treba smatrati kočenjem normalizacije našeg privrednog života, znači zabadati nož u leđa našoj novoj državi, ono znači protunarodnu rabotu i izdajstvo. Obustaviti snabdjevanje tržnica sa zemaljskim proizvodima i drugim artiklima znači biti neprijatelj tekovina naše borbe, neprijatelj onih koji su najviše doprinijeli u krvavoj borbi za oslobođenje od tuđina.

Vjerujemo da će narod našeg Okruga, koji je tako mnogo dao našoj borbi još od samog njenog početka, jednodušno prihvatiti odluke Okružnog NOO-a i time pokazati i na ovom području svoje rodoljublje i nesebičnost.

ODJEL TRGOVINE I OPSKRBE OKR. NOO-a IZDAO JE SLIJEDEĆI OGLAS

Budući da su Narodne Vlasti osigurale razdiobu hrane narodu po predratnim cijenama i imajući u vidu konačno rješenje novčanog pitanja zamjenom Dinara Federativne Jugoslavije za okupacioni novac i namjerom, da se doprinese normaliziranju privredne djelatnosti, socijalne pravde i učvršćenju vrijednosti narodnog novca.

naredjuje se:

1. Poništavaju se sve do sada donesene odluke o odobrenim cijenama.

2. Do novog, maksimiranja cijena saobrazno općem paritetu cijena, industrijski i zanatski proizvodi prodavat će se po cijenama, koje ne mogu biti veće od cijena za odgovarajuće proizvode u augustu 1939 god. u razmjeru jednog predratnog Dinara za jedan Dinar Federativne Jugoslavije.

Za robu kvalitetno slabiju, kupljenu tokom rata, cijena će se ustanoviti u srazmjeru cijena kvalitetno bolje ili slične robe u augustu 1939 god.

3. Svi trgovci, proizvađači i zanatlije su dužni da u roku od 3 dana od danas podnesu nadležnom Kotarskom NOO-u odnosno Gradskom NOO-u Šibenik odjelu trgovine i opskrbe, cjenike na odobrenje i da kroz ovo vrijeme zatvore svoje prodavaonice. U izvanrednim i opravdanim slučajevima dozvolit će se povišenje cijene po stavu 2) ove naredbe za 30%. Medjutim do odobrenja cijena, roba će se prodavati kako proizlazi iz stava br. 2.

4. Prodaja svih artikala za koje su cijene normirane ovom naredbom podleže obaveznom izdavanju računa od strane prodavača u koliko se tiče prodaje više od Dinara 25.

Na račun u biti označen broj rješenja po kojem je cijena odobrena kao i naziv vlasti, koja je cijenu odobrila.

5. U svim prostorijama gdje se vrši prodaja kao i po izluzima radnja istači će se na vidnom mjestu odobrene cijene za robu koja podleže normiranju cijena.

6. Sva roba koju posjeduje trgovac, zanatlija ili proizvađač mora biti pristupačna kupcu. Roba u pomoćnim skladištima ili drugdje, koja se ne nudi za prodaju ili za koju trgovac, zanatlija ili proizvađač izjavi kupcu, da je nema, smatrati će se sakrivenom, pa bila ona vlastima i prijavljena.

7. Dok se ne izvrši promjena novčanica, cijene po stavci br. 2 i 3 mogu se plaćati i u kunama u razmjeru od kuna 40.- (četredeset) za 1.- dinar Federativne Jugoslavije.

8. Roba blokirana i racionirana odredbama ostaje i nadalje blokirana i sa njome će se raspolagati kao i do sada, a trgovci će je prodavati po cijenama normiranim ovom naredbom.

9. Zabranjuje se u špekulativne ciljeve nagomilavanje, odnosno kupovanje suvišnih količina robe.

10. Zabranjuje se plaćanje većih cijena od utanačenih.

11. Zabranjuje se prodaja po ulicama, kao i nudjanje robe od kuće do kuće, te mijenjanje uobičajnog načina prodaje.

12. Vraćanje na cijene iz augusta 1939, odnosi se i na zemaljske proizvode, za koje će se posebnim proglasom naknadno maksimirati cijene.

13. Za sve presteupe ove naredbe odgovarati će prekršitelji narodnim sudovima.

14. Ova naredba stupa na snagu danom oglašenja.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Pročelnik: Pere Škarica, v. r.
Milo Vlahov, v. r. Pere Škarica, v. r.
Šibenik, 8. maja 1945.

Tjedan Crvenog krsta

Tjedan posvećen Crvenom krstu otvoren je u nedjelju 13. V. u 6 sati uvečer svečanom komemoracijom palim borcima, koja je održana u dvorani kina Tesla.

Pjevačka grupa šibenske kazališne družine otpjevala je tužaljku, a zatim je drug Ivaz održao komemorativno slovo. Evocirajući uspomene na prohujale bitke i sjećajući se palih drugova za vrijeme teških neprijateljskih ofenziva, on kaže: »Mi pale drugove nikada ne možemo zaboraviti, njihove, slike lebdit će stalno pred našim očima. U teškim časovima oni će nam davati snage da ne klonemo, već da budemo kadri riješiti i najteže zadatke koji se ispred nas budu postavljali.«

Odana je počast minutom šutnje palim borcima, pjevačka družina je otpjevala tužaljku, a zatim je drug Drago Stupin recitirao pjesmu »Domovina plače.«

Uvečer je u Narodnom kazalištu održana svečana priredba, na kojoj su nastupili učesnici solo-pjevanja prof. M. Lunzera pri kulturno-umjetničkom odjelu Ministarstva prosvjete.

Uvodnu riječ održao je tajnik Gradskog odbora JNOF-e drug Branko Karadjole. Govoreći o zadacima Crvenog krsta on je naglasio da je dužnost svakog rodoljuba da bude članom ove važne humanitarne ustanove kako bi se zemlja što prije izliječila teških rana, koje joj je okupator kroz dugo ratno pustošenje ostavio.

Drug dr. Soša pročitao je kratak referat o značenju Crvenog krsta, a zatim je održan zabavni program koji je imao velikog uspjeha.

Narodni neprijatelj Ignjatije Ležajić osuđen na smrt

13. V. 1945. u Skradinu održana je rasprava pred vojnim sudom protiv ratnih zločinaca i narodnih neprijatelja. Pristup je bio slobodan, pa je tokom rasprave bio prisutan priličan broj rodoljuba koji su sa velikom pažnjom pratili tok raspravljanja.

Na kaznu smrti strijeljanjem i konfiskacijom imovine osuđen je LEŽAJIĆ Ignjatija, trgovac iz Skradina. Optužuje se što je bio u službi neprijatelja, kao organizator četničkih bandi u tome kraju, naredbodavac i pomagač masovnih ubijanja i mučenja, paleža, uništavanja i pljačke narodne imovine. Samo jednom prigodom u selu Bićinama kod Skradina 1944 god. njegova je banda na najgrozniji način poklala 28 rodoljuba koji su zatečeni u svojim kućama. Optuženik je odmah poslije kapitulacije Jugoslavije stupio u neprijateljsku talijansku službu kao špijun, organizirajući u cijeloj okolici Skradina pa sve do Gračaca špijunske povjerenike, koji su mu prokazivali rodoljube i drugove, a što je on tada priopćavao talijanskim vlastima.

VOLAREVIĆ DJURO POK. LAZARA bivši jugoslavenski narednik-vodnik iz sela Bukovića, osuđen je na 5 god. robije i 3 god. gubitka građanskih časnih prava. Optužuje se što je 1. januara 1944 god. stupio u neprijateljsku službu kao njemački policajac, te kao povjerljiva osoba okupatora izdavao propusnice i legitimacije narodu.

POPOVIĆ OBRAD RADIN iz MOKROG POLJA, osuđen je na 1 godinu robije i 1 godinu gubitka građanskih časnih prava. Optužuje se što je služio u neprijateljskoj oružanoj formaciji kao četnik i što je nakon oslobođenja Knina i rasula četnika otišao u špijlaru i kao takav krijo se 2 mjeseca dok nije uhaćen.

Javno suđenje ratnim špekulantima Stipi i Frani Šari

Prva presuda zbog povrede nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj

Prva presuda zbog povrede nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj izrečena je 10. svibnja uveče poznatim šibenskim špekulantima i saboterima STIPI i FRANI ŠARE.

Veleindustrijalac FRANE ŠARE STIPIN osuđen je na 20 godina prisilnog rada i doživotni gubitak časnih prava, STIPE ŠARE (otac) osuđen je na 5 godina prisilnog rada i doživotni gubitak časnih prava, time ga čitava imovina koncerna Šare biva konfiskovana u korist naroda.

Ova presuda istog časa postala je izvrsnom, jer protiv nje nema žalbe.

Brojno građanstvo koje je pratilo čitav tok pretresa pozdravilo je sa oduševljenjem ovu presudu Narodnog suda.

Za ovo prvo suđenje zbog povrede nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj, te zbog nedopuštene špekulacije i prijevratne sabotaže, vladalo je u Šibeniku i u okolici ogromno zanimanje, to tim više, što je obitelj Šare nadaleko pročuvana svojim bogatstvom kojega je zgrtala kroz posljednja dva desetljeća i za vrijeme okupacije. Naročito velik broj slušalaca činili su nekadašnji Šarini radnici i namještenici kojima je ova protunarodna firma zagorčala život iskorišćavajući ih u svim vidovima, niskim nadnicama i ropkim načinom rača. Do početka suđenja masa je klicala Narodnom sudu, pravdi, i nemilosrdnoj borbi protiv ratnih bogataša i špekulanata.

Sudu je predsjedavao drug Vicko Šprljan, a javne interese zastupao je javni tužilac Federalne Hrvatske drug Jakov Blažević i pomoćnici Živko Gojanović i Milan-Braco Macura. Branitelji optuženih, na njihovo traženje, bili su advokati dr. Nikola Subotić i dr. Marko Jure Dominis.

Nakon što je pročitana optužnica digao se optuženi Frane i na pitanje predsjedatelja da li je razumio optužnicu i da li se osjeća krivim odgovara: Ne, ne osjećam se krivim — a onda opširno izlaze poslovanje svoje tvrtke i protuslovljima nastoji da sa sebe skine svaku krivičnu odgovornost, a naročito bi htio dokazati da je sav njegov rad kroz okupaciju Šibenika išao za tim da ne uprlja svoju nacionalnu čast i da narodu koji se borio za svoju slobodu, koji je patio i stradao, sačuva svoju imovinu kako bi se narod s njome mogao koristiti. To mu ne uspijeva dokazati, jer je tvrtka podržavala prljave poslovne privredne veze sa okupatorom, od čega »navodno« tvrtka nije imala nikakve koristi. On veli da je iz vlastitih pobuda i bez ikakvog prisiljavanja upisao oko 1.000.000 lira u talijanski fašistički zajam. On je od Talijana dobio monopol za sakupljanje sirovih koža, koja se je koncesija mogla dobiti jedino preporukom političke organizacije »fascio«.

Na pitanje predsjedatelja Šprljana kakvu je korist imala tvrtka od monopola kožom kaže da je imala gubitak.

— Znači da ste služili okupatoru uz vlastiti gubitak? — pita ga javni tužilac Blažević.

— A vidi što sam mogao — odgovara optuženik.

Po pitanju upisa talijanskog fašističkog zajma optuženik se brani da on vještom transakcijom nije ništa izgubio, jer da je zajam koji je u nekoliko navrata iznosio do milijun lira prepročao. On kaže da nije imao od tog zajma koristi ni okupator, ni on, a ni naš narod. Ova izjava optuženika izaziva u sali grohotan smijeh, a javni tužilac mu na to kaže — Znači da okupator nije pljačkao našu imovinu, to znači da vi branite njegove prljavštine i pljačkanja naše privrede i našeg naroda —.

Cinički postupak optuženik kače hoće da se bokaže pokaže moralistom, a drugoga okarakterizuje nemoralnim. Javni tužilac ga na to upozorava, a on nastoji nevještima smicalicama da prikaže neki tobož trgovački moral i dobar glas do čega je tvrtka Šare mnogo držala. S druge strane on tvrdi da takvih kvalifikacija u Šibeniku nije mogao da ima nijedan trgovac. Te kvalifikacije odnose se na poslušnost okupatoru bez kojih on ne bi mogao da dobije koncesije koje je posjedovao od okupatora.

Optuženi Frane ide čak tako daleko da se prikaže dobrotvorom i stradalnikom da je bio nekoliko puta pozvan od fašističke policije i da je bio zatvaran zbog svog patriotskog držanja. Istina je da je bio u zatvoru, ali je isto tako tačno da je prije drugih i pušten pomoću raznih intervencija i mita. Zato je jalova njegova izjava da bi on bio žrtvovao svu svoju imovinu

kad bi bio mogao spasiti narod patnji i stradanja.

O svojoj pekari, koja je najveća pekara u Jugoslaviji, u kojoj su Talijani pekli 5.000 kg kruha dnevno, kaže da nije ubirao nikakvu dobit premda se sigurno zna da ju je on unajmio Talijanima.

— Još tvrdite da ste rodoljub, a pekli ste kruh onim divizijama koje su ubijale rodoljube, palile i pljačkale našu zemlju!

— A što sam mogao, to je bilo više moje moći . . .

Javni tužilac mu na to kaže — mogli ste je zapaliti, razoriti i onemogućiti da rađi . . .

Na pitanje predsjedatelja zašto je kupio palaču 1942. godine u Trstu kaže ga je bio uvjeren da će Trst poslije rata pripasti Jugoslaviji. Palača je koštala 10 milijuna Lira, a kupili su je da novac ne laži beskorisno u kasi. Prisutna masa pita optuženika zašto taj novac nije dao Pokretu, tu bi bio korisnije upotrebljen. Optuženik sleže ramenima.

Zbog skrivanja robe i nepredavanja popisa o posjedujućoj robi optuženik kaže da nije znao za svu robu, premda je roba bila vješto zabunkersana u podrumima, bačvama i tajnim magazinima. Govori kako je čim su narodne vlasti došle u Šibenik stavio im na raspolaganje 35 vagona razne robe u vrijednosti od 500—600 milijuna Kuna. On kaže da je time htio pomoći narodu i narodnoj privredi. Međutim optuženik je time pokušao prikriti prljave makinacije svoga koncerna, uvući se u OKNAPROD, što mu je bilo uspješno, kako bi odatle mogao da sabotira obnovu naše zemlje i da zavlada nad ovom važnom ustanovom u svrhu svog daljnjeg nesmetanog špekulant-skog rada.

Tvrtka Šare nije vodila knjiga o svojoj robi premda je i vrapcima poznato da takve knjige u Šare, jednog od najvećih trgovaca i industrijalaca u Dalmaciji, moraju posjedovati, ili, ukoliko nisu postojale voditelji tvrtke savršeno su poznavali količine i vrst robe koja se nalazi u njihovim magazinima. S druge strane, te knjige nisu postojale iz prostog razloga kako bi se mogle vršiti utaje poreza i prikriti roba kao što je učinjeno nakon dolaska naše narodno-oslobodilačke vlasti.

Tako su bile skrivene vagonске količine sirove kože, velike količine staklenki, građevnog materijala, čavala, tekstilne robe, hrane i drugog. Za sve te količine optuženik kaže da nije znao da postoje. U času dok narod skapava od gladi i dok borci nesebično liju svoju krv za slobodu i dok naši ranjenici leže po bolnicama bez plahti, oskudijevaju na sapunu, nemaju kave i ostaloga, u magazinima i u kući optuženika pronalaze se neprijavljene stotine kg sapuna, 1.200 kg vune, stotine žarulja, 320 kg sode, razni motori, 5 vagona drva, velike količine mašinskog ulja, 40 kg kave, 10 kg čaja, velike količine svinjske masti, preko 10 kom. pršuta, 500 kg šećera, 85 kg kože za cipele, te velike količine štofova, svilene robe it. d. O hrani, brašnu, kavi tjestenini, pršutu i drugom optuženik kaže da su to, malenkosti za kućnu uporabu.

Prilikom vršenja pretraživanja u magazinima optuženik je pokušao mitom potkupiti organe narodne vlasti nudeći im robu za košulje. Pozivao ih je na dogovor u kuću misleći da će u tome uspjeti. Ali organi narodne vlasti izrasle i očeličene u borbi za slobodu ne dadu se ničim kupiti ni potplatiti. Organi narodne vlasti nisu one stare jugoslavenske nekadašnje kad je Šare bio svemoguć i na poreznom uredu, općini, sudu, policiji i žandarmeriji. Sve ove ustanove imao je Šare nekad u svome džepu.

U času kad za obnovu zemlje nedostaju najnužniji artikli Šare sakriva po bunkerima najpotrebniji materijal za obnovu naše privrede koju je i on, pomagajući okupatora, uništio i razorio. Sve je to radio sračunatom tačnošću i sa uvjerenjem i namjerom da škodi i koči privredno oživljavanje, siguran u svoju finansijsku moć. On skriva mašinsko ulje, staklo, električne i brodske motore, kablove električne žice, vunu, automobile i automobilske gume i svu silu drugih nužnih potrebnih artikala. Cinički se brani da nije znao za taj vagonski materijal, iako je očito na ovom suđenju da optuženik ima olično pamćenje i da se sjeća najmanjih sitnica, datuma, sati i t. d., sve to on savršeno pamti, dok je vrlo zaboravan u pitanjima va-

gona sirovih koža i stotina kg sapuna i druge skrivene robe.

O načinu kako je tvrtka Šare stekla svoje bogatstvo to znade svatko u Šibeniku, u Dalmaciji i Hrvatskoj. O tome se i u staroj Jugoslaviji katkada pisalo — no moć Šarine banke zalazila je i u redakcije listova, koji nisu donášali njegove prljavštine i njegovo izrabljivanje radnog naroda i pljačku nesvjesnog seljaštva. U ovom poslu najznačajniju ulogu je odigrala Šarina (obiteljska) banka, Stotina velikih zgrada u Šibeniku, velika palača u Trstu i velike višekatanice u Zagrebu jesu plod znoja i truda njegovih radnika koje je izrabljivao, moralno i fizički ugnjetavao godinama. To se jasno vidjelo i na ovom procesu gdje su nekada Šarini radnici iznašali pojediniosti njegova poslovanja i način eksploatacije. Nigdje u Jugoslaviji nisu bile tako niske nadnice i tako težak trud kao kod šibenskog Kreza. Radilo se od ranog jutra do mrkne noći često puta ni za dovolju količinu crnog kruha. Socijalne zaštite nije bilo kod Šarinih radnika, jer čim bi radnik takvo pitanje postavio ili bi svršio bez posla ili u tamnicu. Cinički Šare brani taj svoj rad govoreći da njihova obitelj nije išla kartati i trošiti već je sve sačuvala za narod . . .

Drug Ive Čače osvjetljava drugu stranu optuženikovog bogaćenja. On kaže rodoljubi, koji su pod aleksandrovom Jugoslavijom svršavali u zatvor, jeli su kruh kojega je liferovao Stipe Šare, kruh koji je bio sve a ne kruh, i koji je zatrovavao život boraca za slobodu. Tako je bilo i sa tjesteninom, za vojsku i bolnice, tako je bilo i sa hranom koju je narod kod njega kupovao. Cement i zemlja i koješta je u toj hrani bilo pomiješano. To je ona čast i rodoljublje koje optuženik tako postojano i nevješto brani.

Drugi optuženik, zapravo glava svega koncerna, stari Stipe Šare poriče svaki udio u poslu koncerna. On kaže da od 1931. godine ne radi već da je sav posao predao sinovima. No poznato je da nikakva transakcija, nikakva veća kupnja ili prodaja nije bila izvršena bez njegova naloga ili odobrenja. On kaže da je samo jeo i spavao, dočim je istina da je on čitave dane provodio u magazinima, banci i t. d. aktivno poslujući, prodavajući i kupujući — varajući i pljačkajući narod.

Optuženi Stipe, kojega je masa kad je došao na optuženičku klupu jutros dočekala poklikom »Dolje špekulanti«, a on joj jakim glasom odgovorio: »Živili«, sada prilikom saslušanja jedva se čuje u prvim redovima klupa. Pravi se nevješt i bolesna glava.

On izjavljuje da nije ništa znao o zajmu premda je na saslušanju kod suca istražitelja rekao da je čuo. Kad mu je predsjedatelj Šprljan predočio ovu činjenicu nastoji da se ispravi i gotovo da ne optužuje samog istražitelja da je on to sam unio u zapisnik. U daljnjim pitanjima optuženik sve poriče u opravdanjem da on nije radio zadnjih 15 godina . . .

Branitelj optuženog dr. Dominis predlaže zatim da se saslušaju neki svjedoci, što sud djelomično usvaja.

Poslije pauze pretres je nastavljen poslije podne uz još veće sudjelovanje građanstva.

Odmah se pristupilo saslušanju svjedoka, Aleksić Nikola namještenik Gradskog NOO-a posvjedočio je da je on lično obavijestio tvrtku Šare da se mora napraviti popis robe.

Antunac Tome izjavio je kako je on prilikom popisivanja robe kod Šare bio vodjen od magazina do magazina od kojih su mnogi preskakani, tobož će se kasnije pregledati. I on je pronašao tom prilikom raznu sakrivenu robu, mast ulje i drugo. On je uvjerenja da je Šare činio da se mimoidu magazini jedino u cilju da dobije na vremenu kako bi mogao sakriti robu.

Grubišić Marko posvjedočuje da je njega i Antu Mikulandru htio da podmiti optuženi Frane Šare s uvjerenjem da će uspjeti obavijestiti daljnje pretresanje magazina. Svjedok kaže da kad su vršili pretres optuženik Frane se kleo na čast i na svoju djecu da nema ništa skrivenog, makar da su oni pronalazili na njegove oči raznu robu koja nije bila popisana i koja je bila vješto sakrivena i zabunkersana.

Svjedok Ante Mikulandru nabraja artikle i način kako su bili sakriveni. Kad je svjedok spomenuo 85 kg kože za obuću optu-

ženik se diže pa kaže — Šta si htio da oči dva vagona kože koju smo imali 1942. ne ostavim nešto i za sebe . . .

Svjedok Pere Škarica predsjednik Okružnog NOO-a kaže da je optuženi Frane Šare pokušao da podmiti njega i Ljubu Fausta člana Okr. NOO-a, nudeći im kožu za cipele. On tvrdi da nije tačno da je Frane došao k njemu da mu ponudi 600 milijuna vrijednosti robe, već da je on i Ljuba išao k Frani i upozorio ga na potrebu da se sve raspoložive zalihe robe upotrebe za obnovu zemlje.

Saslušani su još Jelić Vojin i Simac Ante, koji su potvrdili da je stari Stipe bio zapravo duša tvrtke i da se bez njega nije ništa radilo.

Zatim su pročitani razni spisi i izjava bolesnog svjedoka Cuculića kojemu je optuženi Frane prilikom popisivanja sirovih koža kazao da ne treba popisivati, — jer će se i onako uskoro promijeniti vlada. — Pročitana su pisma guvernera Dalmacije Bastianina generalu Armelinu u Splitu iz kojih proizlazi da je tvrtka Šare u dva posljednja raspisa talijanskog fašističkog zajma upisala 1.000.000 Lira i da je uživala puno povjerenje okupatorskih vlasti.

Pošto je dovršen dokazni postupak predsjedatelj je dao riječ zastupniku javnih interesa. Živko Gojanović u kratkim potezima ocrtao je protunarodnu rabotu optuženika, njihovu privrednu saradnju sa okupatorom u času kad je ovaj radikalno uništavao naš narod i našu privredu. Tim svojim djelovanjem i skrivanjem robe od narodne vlasti u trenucima kad naš narod gladuje, a naši borci liju krv za slobodu domovine on sabotira obnovu naše zemlje i time zabada nož u ledja tekovinama naše borbe za koju su pali najbolji sinovi našeg naroda.

Poslije toga digao se javni tužilac Federalne Hrvatske koji je između ostaloga kazao:

»Ovaj pretres nije jedini u našoj zemlji. On je dokaz da se borba nastavlja premda smo izvojevali vojničku i političku pobjedu. To znači da se nalazimo u fazi kad svu našu pažnju trebamo obratiti unutra. Treba nastojati da narod sam učini sve da se zakoni izvršavaju svom strogošću. Ima vrlo učenih ljudi koji nam prigovaraju da nemamo zakona, međutim ja pitam te učene ljude i advokate da li je njima poznat zakon boriti se nesebično protiv neprijatelja. Taj zakon su stotine hiljade grobova i rijeke krvi, taj zakon je čitava naša zemlja i sve ono što se u njoj nalazi. Oni prigovaraju zakonima radi reča, a pitam ja njih u kojoj državi na svijetu vlada takav red kao u Jugoslaviji? U pozadini i na frontu naš narod je dokazao svoj red i zakon kad je sa požrtvovanjem i nesebičnošću pristupao obnovi svoje zemlje, sjetvi i t. d. Pod kojim bi se to zakonima postiglo ono što smo mi postigli u našoj novoj državi? Oni govore i falsifikuju Odluke AVNOJ-a koje priznavaju privatnu svojinu i nastoje zavešti narod time da ko ima privatnu svojinu tobož može da ratuje protiv svoga naroda. To govorim da se ne misli da se njima sudi kao bogatašima. Ne oni se sude jer su špekulanti i saradnici okupatora u periodu najveće tragedije našeg naroda. Takvu obranu mogu da uzmu četnici i ustaše. Mi se borimo protiv njih jer su puške uperili u naša prsa. Optuženici su htjeli i iznutra da rovare i sabotiraju obnovu naše zemlje, uvukli su se u OKNAPROD da prikriju svoju rabotu i svoje prljavštine.« Blažević završava svoj govor burnim aplauzom naroda i kaže: »Dužnost je svih rodoljuba, čitavog naroda da ovakve tipove pronalazi i da ih predaje narodnom sudu.« — Hoćemo — odgovara narod.

Poslije toga su govorili branitelji optuženih dr. Nikola Subotić i dr. Marko J. Dominis koji nastoje ublažiti djela koja su počinili optuženici.

Sud se zatim povukao na vijećanje i poslije sat i po, tačno u 21.15 sati izrečena je ova prva presuda po Odluci zbog povrede nacionalne časti Hrvata i Srba u Hrvatskoj. Ogromna masa svijeta dugo je aplaudirala Narodnom sudu.

Optuženici sa svoje strane čuvši osudu ostali su mirni, no kad su čuli da protiv ove osude nema žalbe i da odmah postaje izvršna na njihovim licima pojavila se bljeđoća.